

**РОЛЬ АМАТОРСЬКИХ ХОРОВИХ КОЛЕКТИВІВ
У ЗБЕРЕЖЕННІ НАРОДНОПІСЕННОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ**

Юлія ШАЛЬКЕВИЧ – старший викладач кафедри співу та хорового диригування,
Київська муніципальна академія музики ім. Р. М. Глієра, м. Київ
<https://orcid.org/0009-0001-5724-3076>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1140>
salkeviculia@gmail.com

Надія КУПЧИНСЬКА – викладач кафедри співу та хорового диригування,
Київська муніципальна академія музики ім. Р. М. Глієра, м. Київ
<https://orcid.org/0009-0006-3446-7209>
kupchynska1976@gmail.com;

Тетяна КРИЛОВА – викладач кафедри співу та хорового диригування,
Київська муніципальна академія музики ім. Р. М. Глієра, м. Київ
<http://orcid.org/0009-0000-8590-8867>
krylova1958@gmail.com

Цитування:

Шалькевич Ю., Купчинська Н., Крилов Т. Роль аматорських хорових колективів у збереженні народнопісенної спадщини України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2026. № 52. С. 210–214. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1140>

Розглядається роль аматорських хорових колективів у збереженні та популяризації народнопісенної спадщини України. Проаналізовано особливості їхньої діяльності, внесок у передачу музичного фольклору наступним поколінням, а також значення аматорського хорового руху для розвитку національної культури та мистецтва, зокрема в умовах воєнних викликів. Визначено, що аматорські хори виступають важливим чинником збереження української музичної традиції, оскільки поєднують виконавську практику з культурно-просвітницькою діяльністю.

Ключові слова: аматорські хори, народна пісня, фольклор, хорове мистецтво, музична культура України, народнопісенна творчість.

Постановка проблеми. У сучасних умовах особливого значення набуває проблема збереження традиційної музичної культури, зокрема української народної пісні, яка є важливою складовою національної культурної спадщини. Вона відображає історичний досвід, духовні цінності та світогляд українського народу. Українська народнопісенна творчість, як важлива складова духовної культури, потребує не лише фіксації, а й активного функціонування у сучасному мистецькому просторі. А збереження автентичних рис народного співу, у свою чергу, є актуальною проблемою сучасного мистецького простору [10].

Одним із важливих механізмів підтримки народнопісенної традиції є діяльність аматорських хорових колективів, які активно поширюють фольклорний репертуар у культурному просторі країни, забезпечують безперервність традиції через виконавську практику. В умовах сучасних викликів, зокрема культурної глобалізації та воєнних реалій, дослідження ролі аматорських хорів у збереженні народнопісенної творчості набуває особливої наукової та практичної значущості.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання розвитку аматорського хорового мистецтва та його ролі у культурному житті України розглядаються у працях сучасних українських дослідників. Зокрема, П. Андрійчук досліджує розвиток аматорського хорового мистецтва у контексті музичної культури України та підкреслює його значення як форми залучення широких верств населення до національної музичної спадщини [1]. У праці О. Бенч-Шокало досліджується генеза та розвиток українського хорового співу у контексті звичаєвої та обрядової культури. Авторка обґрунтовує зв'язок хорової традиції з дохристиянськими формами народного мистецтва та підкреслює роль регіональних пісенних традицій у формуванні сучасної хорової культури. Особливу увагу приділено проблемі збереження національної ідентичності в умовах культурних трансформацій та значенню народної традиції як чинника етнопедагогіки [2]. А. Фурдичко аналізує народну пісенну культуру як чинник збереження національної ідентичності. Авторка розглядає функції народної пісні у формуванні світоглядних і ціннісних орієнтирів суспільства. Акцентовано увагу на ролі виконавських форм, зокрема хорових колективів, у передачі традицій та підтримці культурної спадкоємності [12]. Окремі дослідження (Г. Карась, П. Андрійчук) підкреслюють важливість фестивального руху та конкурсів народного хорового співу, які сприяють збереженню і розвитку традиційної музичної культури України [5].

Інші науковці звертають увагу на роль аматорських хорових колективів у популяризації народної

пісні та збереженні національних традицій через концертну діяльність і участь у культурних заходах. У статті С. Добронравової та В. Шевченко розглядаються тенденції розвитку народного хорового виконавства в сучасному соціокультурному просторі України. Автори аналізують трансформації функцій хорового мистецтва, його роль у збереженні народнопісенної творчості та формуванні культурної ідентичності. Особливу увагу приділено взаємодії традиції та сучасності, а також значенню аматорських і професійних колективів у популяризації народної пісні [4]. Р. Синиця досліджує сучасний стан традиційного народнопісенного виконавства крізь призму етнокультурологічного підходу. Автор аналізує основні проблеми збереження автентичності народного співу в умовах глобалізації та культурної уніфікації. Окреслено роль виконавських практик, зокрема аматорських колективів, у трансляції фольклорної традиції та збереженні етнокультурної ідентичності українського суспільства [10]. У публікації О. Спіркіної розглядається діяльність аматорських творчих колективів як важливого чинника національно-культурного відродження на регіональному рівні. На прикладі Черкаського краю авторка аналізує їхній внесок у відновлення народних традицій, популяризацію української пісні та формування національної свідомості в перші роки державної незалежності. Підкреслюється соціокультурна роль аматорських колективів у консолідації громади [11]. І. Шуль-Бевська висвітлює історичний розвиток аматорських хорових колективів у Західному Поділлі наприкінці ХІХ – першій третині ХХ століття. Проаналізовано їхню роль у поширенні народнопісенної традиції, культурно-просвітницькій діяльності та формуванні національної свідомості. Авторка доводить, що аматорський хоровий рух був важливим чинником збереження української музичної культури в умовах суспільно-політичних змін [13].

Метою статті є дослідження ролі аматорських хорових колективів у збереженні та популяризації народнопісенної творчості України.

Виклад основного матеріалу. Хорове мистецтво України є багаторівневим соціокультурним феноменом, що поєднує художні, соціальні та культуротворчі функції, виступає засобом збереження та трансляції національної культурної спадщини [9].

Важливою складовою музичної культури України є аматорські хорові колективи. Як доступна форма залучення до мистецтва широких верств населення, вони сприяють розвитку музичної культури регіону та відіграють значну роль у його культурно-просвітницькому житті [13].

Адже до них належать ансамблі та хори, учасники яких не обов'язково мають професійну музичну освіту, проте займаються хоровим співом на громадських засадах. Такі колективи об'єднують людей різних професій і вікових категорій, які мають спільний інтерес до музики та народної творчості [4]. Їхня діяльність сприяє консолідації громади та формуванню національної свідомості [11].

Аматорський хоровий колектив функціонує як особлива форма творчої самореалізації особистості, сприяє розвитку музичних здібностей і формуванню естетичного досвіду учасників [6].

Гуртовий спів є важливою формою збереження традиційної виконавської культури, тому що регіональні особливості виконання становлять цінний пласт народнопісенної культури [7], а передача виконавської традиції відбувається в процесі безпосередньої практики співу [8]. Однією з головних функцій аматорських хорів є збереження народнопісенного репертуару, який виступає одним із ключових засобів збереження національної ідентичності [12]. Український хоровий спів тісно пов'язаний з народною звичаєвою традицією, а традиційне народнопісенне виконавство вважається важливим носієм етнокультурної інформації. Через такі виконавські практики відбувається передача духовних цінностей від покоління до покоління [12].

У процесі підготовки концертних програм керівники колективів активно звертаються до фольклорних джерел, обробок українських народних пісень та регіональних музичних традицій. Фольклор є основою формування національної хорової культури [2].

Цей процес має цілком конкретні прояви у виконавській практиці. Зокрема, у репертуарі багатьох аматорських колективів присутні автентичні пісні різних регіонів України: лемківські («Пливе кача по Тисині»), гуцульські коломийки, поліські протяжні пісні, подільські обрядові наспіви. Часто такі твори виконуються у збереженій діалектній формі, з характерною манерою звуковедення та орнаментикою. Аматорські хорові колективи прагнуть не лише до відтворення народнопісенного матеріалу, а й максимально автентичної репрезентації традиційного звучання, характерного для природного побутування фольклору. З цією метою зберігаються діалектні особливості мовлення, притаманні конкретним регіонам, що проявляється у специфіці вимови, наголосів і лексичних форм. Важливе значення має також відтворення характерної манери звуковедення, яка визначає специфіку вокальної інтонації та способу подачі звуку в різних локальних традиціях – від протяжного розспіву до більш відкритого чи м'якого тембрального звучання. Окрім цього, у виконанні зберігається мелодична орнаментика, що включає різноманітні мелізматичні прикраси, інтонаційні відхилення та додаткові вокальні елементи, притаманні народному співу. У сукупності зазначені особливості забезпечують

наближення виконавської інтерпретації до автентичного народного звучання та сприяють відтворенню природного середовища функціонування народнопісенної традиції.

Важливу роль відіграють також обробки українських народних пісень відомими композиторами, які активно використовуються аматорськими хорами. Наприклад, обробки М. Леонтовича («Щедрик», «Дударик»), К. Стеценка, О. Кошиця («Ой ходить сон коло вікон») входять до постійного репертуару багатьох колективів. Завдяки таким творам народна пісня отримує нове сценічне життя, зберігаючи при цьому свою інтонаційну основу.

Важливу роль аматорські хори відіграють і в популяризації народної пісні. Через концертні виступи, фестивалі та культурні заходи вони знайомлять широку аудиторію з традиційною музикою. Подібні колективи часто виступають на регіональних та всеукраїнських фестивалях народного співу, що сприяє поширенню фольклорної музики та підвищенню інтересу до національної культури. Аматорські хори часто беруть участь у фольклорних фестивалях і конкурсах, де відтворюються календарно-обрядові дійства – колядки, щедрівки, веснянки, купальські пісні. Наприклад, виконання різдвяних програм із традиційними колядками («Нова радість стала», «Бог предвічний народився») або веснянок («Подоланочка») сприяє не лише популяризації пісень, а й відтворенню цілісного культурного контексту.

Також поширеною практикою є співпраця аматорських хорів із фольклорними експедиціями та етнографічними матеріалами: керівники колективів записують пісні у старожилів або використовують архівні записи, адаптуючи їх для хорового виконання. Це дозволяє вводити до репертуару маловідомі або локальні зразки народнопісенної творчості, які інакше могли б бути втрачені. Так, через поєднання автентичного виконання, професійних обробок та відтворення обрядових традицій аматорські хорові колективи забезпечують не лише збереження, а й активне функціонування народнопісенної спадщини в сучасному культурному просторі.

Крім того, аматорські хорові колективи виконують важливу соціально-культурну функцію. Вони сприяють згуртуванню громади, розвитку творчого потенціалу учасників та формуванню культурної ідентичності. Участь у таких колективах дозволяє людям долучитися до традиційної культури, що особливо важливо в умовах сучасних суспільних трансформацій, а також зберегти національну музичну традицію та сформувати автентичне художнє обличчя колективу [3].

Водночас аматорські хори виступають простором неформальної мистецької освіти, де учасники набувають навичок колективної творчості, музичного мислення та естетичного сприйняття [6]. Завдяки регулярній творчій діяльності формується не лише виконавська культура, а й соціальні зв'язки між учасниками, що посилює роль колективу як осередку культурного життя громади.

Так аматорські хорові колективи позиціонують себе не лише як виконавські одиниці, а й як важливі соціокультурні інституції, що поєднують мистецьку діяльність із процесами національного самоусвідомлення та культурної спадкоємності.

Сучасний аматорський хоровий рух також активно взаємодіє з освітніми та культурними інституціями. Багато колективів співпрацюють із музичними школами, будинками культури та університетами, що сприяє поширенню знань про український музичний фольклор та формуванню нових поколінь виконавців.

В умовах війни діяльність аматорських хорових колективів набуває особливого значення. Вони виконують важливу соціально-консолідуючу та психоемоційну функцію, сприяючи підтримці морального стану суспільства та збереженню національної тяглості. Звернення до народнопісенної творчості в цей період виступає засобом культурного спротиву, адже саме через пісню актуалізуються історична пам'ять, духовні цінності та національні символи.

Аматорські хори активно долучаються до благодійних концертів, волонтерських ініціатив, культурно-мистецьких заходів на підтримку військових і цивільного населення, що постраждало від війни. У таких умовах народна пісня набуває нового змістового наповнення, виступаючи як елемент традиції, форма комунікації, єднання та національної стійкості. Так аматорські хорові колективи трансформуються у важливий чинник культурної безпеки, забезпечуючи збереження та актуалізацію народнопісенної спадщини як складової національної ідентичності та духовного опору.

Отже, аматорські хорові колективи відіграють важливу роль у збереженні народнопісенної творчості України. Їхня діяльність сприяє популяризації фольклорної музики, передачі традиційних пісень наступним поколінням та розвитку національної культурної ідентичності. Завдяки концертній діяльності, участі у фестивалях та роботі з народним репертуаром такі колективи залишаються одним із ключових чинників збереження української музичної спадщини. Тому аматорські хорові колективи є не лише виконавськими структурами, а й вагомими соціокультурними інституціями, які забезпечують збереження, розвиток і актуалізацію народнопісенної творчості України в сучасних умовах.

Висновки. Аматорські хорові колективи є важливою складовою музичної культури України та

виконують комплекс взаємопов'язаних функцій – художніх, соціальних і культуротворчих. Вони виступають ефективним засобом збереження і трансляції народнопісенної творчості, забезпечуючи її безперервність через виконавську практику, репертуарну політику та участь у культурному житті суспільства.

Діяльність аматорських хорів сприяє збереженню автентичних регіональних традицій, популяризації народної пісні та її адаптації до сучасного культурного простору через поєднання автентичного виконання і професійних обробок. Важливим аспектом є також їхня участь у фестивальному русі та обрядових дійствах, що забезпечує відтворення функціонального контексту народнопісенної культури. Окрім цього, аматорські хорові колективи виконують важливу соціокультурну місію, сприяючи згуртуванню громади, розвитку творчого потенціалу особистості та формуванню національної ідентичності. Вони виступають простором неформальної мистецької освіти та важливим чинником культурної спадкоємності.

Перспективи подальших досліджень. Актуальним є також аналіз впливу сучасних соціокультурних умов, зокрема цифровізації та воєнного часу, на функціонування аматорського хорового руху та трансформацію його діяльності.

Список використаної літератури

1. Андрійчук П. Розвиток аматорського хорового мистецтва у контексті музичної культури України другої половини ХХ – початку ХХІ століття. *Вісник Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв.* 2020. № 3 (1). С. 71–80. <https://doi.org/10.31866/2616-7581.3.1.2020.204342>
2. Бенч-Шокало О. Г. Український хоровий спів: актуалізація звичаєвої традиції. Київ : Ред. журн. «Український світ», 2002. 440 с.
3. Волох О. Репертуарна палітра українських хорових колективів (на прикладі Галицького камерного хору). *Молодь і ринок.* 2019. № 5. С. 139–142.
4. Добронравова С., Шевченко В. Розвиток народного хорового виконавства в суспільстві на сучасному етапі. *Культура України.* 2018. № 61. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.061>.
5. Карась Г., Андрійчук П. Всеукраїнський фестиваль-конкурс колективів народного хорового співу імені Порфирія Демущого як чинник збереження національної музичної культури. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство».* 2025. № (52). С. 92–99. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.52.2025.334062>
6. Медведєва Н. Організаційно-педагогічні умови роботи аматорського хорового колективу. *Педагогічні науки.* 2014. Вип. 125. С. 121–127.
7. Пиж'янова Н. Дослідження процесу поширення Середньонаддніпрянської виконавської традиції гуртового співу (на прикладі Охматівського хору). *Народознавчі зошити.* 2019. № 6 (150). С. 1591–1597.
8. Романюк Л. Б. Діяльність товариств у контексті розвитку хорової культури Західної України другої половини ХІХ – першої половини ХХ століть. Влоцлавек, 2021. Synergetic paradigm of Ukrainian choral culture: collective monograph / reviewers: Karas H. V., Dutchak V. H., Serhaniuk L. I., Romaniuk L. B., Miziolek J. Wloclawek, Poland; Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2021. С. 125–150.
9. Садовенко С. М. Хорове мистецтво України як багаторівневий соціокультурний феномен в контексті історичного процесу. *Культура і сучасність:* альм. 2022. № 1. С. 48–55.
10. Синиця Р. І. Сучасна проблематика традиційного народнопісенного виконавства: етнокультурологічний аспект. *Література та культура Полісся. Серія: Філологічні науки.* 2021. № 103. С. 128–140. <https://doi.org/10.31654/2520-6966-2021-18f-103-128-140>.
11. Спіркіна О. Роль аматорських творчих колективів у формуванні національного відродження Черкаського краю в перше десятиріччя незалежності України. *Емінак: Наук. щоквартальний журн.* 2018. № 3 (21). С. 84–88
12. Фурдичко А. О. Пісенна народна культура як засіб збереження національної ідентичності. *Культура і мистецтво у сучасному світі.* 2015. Вип. 16. С. 68–74. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2015_16_11
13. Шуль-Бевська І. Діяльність аматорських хорових колективів у Західному Поділлі (кінець ХІХ – перша третина ХХ століття). *Наук. зап. Тернопіль. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка та Нац. муз. акад. України ім. П. Чайковського.* 2005. № 2 (14). С. 47–51.

References

1. Andriichuk P. Rozvytok amatorskoho khorovoho mystetstva u konteksti muzychnoi kultury Ukrainy druhoi polovyny KhKh – pochatku KhKhI stolittia. *Visnyk Kyiv. nats. un-tu kultury i mystetstv.* 2020. № 3 (1). S. 71–80. <https://doi.org/10.31866/2616-7581.3.1.2020.204342>
2. Bench-Shokalo O. H. Ukrainyskiy khorovyi spiv: aktualizatsiia zvychaievoi tradytsii. Kyiv : Red. zhurn. «Ukrainskyi svit», 2002. 440 s.
3. Volokh O. Repertuarna palitra ukrainskykh khorovykh kolektyviv (na prykladi Halyskoho kamernoho khoru). *Molod i rynek.* 2019. № 5. S. 139–142.
4. Dobronravova S., Shevchenko V. Rozvytok narodnoho khorovoho vykonavstva v suspilstvi na suchasnomu etapi. *Kultura Ukrainy.* 2018. № 61. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.061>.
5. Karas H., Andriichuk P. Vseukrainskyi festyval-konkurs kolektyviv narodnoho khorovoho spivu imeni Porfyriia Demutskoho yak chynnyk zberezhenia natsionalnoi muzychnoi kultury. *Visnyk KNUKіM. Seriiia Demutskoho yak chynnyk zberezhenia natsionalnoi muzychnoi kultury.* *Visnyk KNUKіM. Seriiia*

«Mystetstvoznavstvo». 2025. № (52). S. 92–99. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.52.2025.334062>

6. Medvedieva N. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy roboty amatorskoho khorovoho kolektyvu. Pedahohichni nauky. 2014. Vyp. 125. S. 121–127.

7. Pyzhianova N. Doslidzhennia protsesu poshyrennia Serednonaddniprianskoi vykonavskoi tradytsii hurtovoho spivu (na prykladi Okhmativskoho khoru). Narodoznavchi zoshyty. 2019. № 6 (150). S. 1591–1597.

8. Romaniuk L. B. Diialnist tovarystv u konteksti rozvytku khorovoi kultury Zakhidnoi Ukrainy druhoi polovyny KhIKh – pershoi polovyny KhKh stolit. Vlotslavek, 2021. Synergetic paradigm of Ukrainian choral culture: collective monograph / reviewers: Karas H. V., Dutchak V. H., Serhaniuk L. I., Romaniuk L. 65 B., Miziolek J. Wloclawek, Poland: Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2021. S. 125–150.

9. Sadovenko S. M. Khorove mystetstvo Ukrainy yak bahatorivnevyi sotsiokulturnyi fenomen v konteksti istorichnoho protsesu. Kultura i suchasnist: alm. 2022. № 1. S. 48–55.

10. Snyntsia R. I. Suchasna problematyka tradytsiinoho narodnopenennoho vykonavstva: etnokulturolohichni aspekt. Literatura ta kultura Polissia. Serii: Filolohichni nauky. 2021. № 103. S. 128–140. <https://doi.org/10.31654/2520-6966-2021-18f-103-128-140>.

11. Spirikina O. Rol amatorskykh tvorchykh kolektyviv u formuvanni natsionalnoho vidrodzhennia Cherkaskoho kraiu v pershe desiatyrichchia nezalezhnosti Ukrainy. Eminak: Nauk. shchokvartalnyi zhurn. 2018. № 3 (21). S. 84–88

12. Furdychko A. O. Pisenna narodna kultura yak zasib zberezhennia natsionalnoi identychnosti. Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti. 2015. Vyp. 16. S. 68–74. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2015_16_11

13. Shul-Bevska I. Diialnist amatorskykh khorovykh kolektyviv u Zakhidnomu Podilli (kinets KhIKh – persha tretyna KhKh stolittia). Nauk. zap. Ternopil. nats. ped. un-tu im. V. Hnatiuka ta Nats. muz. akad. Ukrainy im. P. Chaikovskoho. 2005. № 2 (14). S. 47–51.

UDC 784.4(477):398.8

THE ROLE OF AMATEUR CHOIRS IN PRESERVING THE FOLK SONG HERITAGE OF UKRAINE

Yuliia SHALKEVYCH – Senior Lecturer at the Department of Singing and Choral Conducting, R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music, Kyiv

Nadiia KUPCHYNSKA – Lecturer at the Department of Singing and Choral Conducting, R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music, Kyiv

Tetiana KRYLOVA – Lecturer at the Department of Singing and Choral Conducting, R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music, Kyi

The purpose of the article is to study the role of amateur choral groups in the preservation and popularization of folk song creativity of Ukraine. *The scientific novelty* of the study lies in the comprehensive understanding of the role of amateur choral groups as an important factor in the preservation and actualization of the folk song heritage of Ukraine in modern socio-cultural conditions.

The methodological basis of the study is a complex of general scientific and special methods. In particular, a systematic approach was applied – to consider the amateur choral group as a multifunctional socio-cultural phenomenon;; musicological analysis – to study the repertoire and specifics of the interpretation of folk song works.

Conclusions. Amateur choral groups are an important component of the musical culture of Ukraine and perform a complex of interrelated functions – artistic, social and cultural. They act as an effective means of preserving and broadcasting folk song creativity, ensuring its continuity through performing practice, repertoire policy and participation in the cultural life of society. The activities of amateur choirs contribute to the preservation of authentic regional traditions, the popularization of folk songs and their adaptation to the modern cultural space through a combination of authentic performance and professional arrangements. An important aspect is also their participation in the festival movement and ceremonial events, which ensures the reproduction of the functional context of folk song culture. *The practical* significance of the study lies in the possibility of using its results in the activities of leaders of amateur choirs, teachers of artistic disciplines and organizers of cultural and artistic events in order to preserve and popularize the folk song heritage of Ukraine.

Key words: amateur choirs, folk song, folklore, choral art, musical culture of Ukraine, folk song creativity.

Стаття отримана 4.02.2026

Стаття прийнята 14.03.2026

Стаття опублікована 28.05.2026